

tanulók töltik meg elsöprő arányban a kisegítő iskolák osztályait, ha egyszer közel azonos arányban kellene eloszlania a fogyatékosoknak a népességen belül?⁷⁹ Állításuk úgy foglалható össze, hogy ha az enyhe értelmi fogyatékoság organikus eredetű tünetcsoportot jelöl, és ha ennek ellenére mégis abszolúte jellemző a kategóriákba sorolt gyerekek társadalmi származása, akik többnyire hátrányos helyzetűek, akkor a besorolás nem lehet objektív (ezt az elemzési stratégiát HH-szociológiaként jelöljük).

A gyógypedagógiai (és a pszichológiai) gondolkodás a szocialista lélektan és neveléstudomány ideológiai elvárásaihoz képest jelölte ki illetékességét. Míg az „ideológia” a szocialista társadalmat ideális környezetként tétélezte a gyermek nevelése szempontjából, a gyógypedagógia tudománya képes volt kivonni a „fogyatékos” gyermekeket a „korlátlan nevelhetőség” hatalma alól azáltal, hogy a defektusokat testi, idegrendszeri eredetűnek tekintette. Miközben a speciális nevelés nemzetközi tudománya a hatvanas években eltávolodott a természettudományos érveléstől, az individualizáló embertudományok Magyarországon természettudományos érveléssel igyekeztek kutatási és kezelési területeket elkülöníteni, így biztosítva biológiai-orvosi menedéket mind a terápiára szorulóknak, mind a maguk számára.⁸⁰

Előadásunkban⁸¹ azt mutatjuk be, hogy ezek az eltérő hagyományok miként idéződnek fel, fogalmazódnak újra és alakulnak át az értelmi fogyatékoság (illetve az iskolai lemaradások) és a szociális hátrány (avagy a társadalmi származás) kapcsolatára vonatkozó mai értelmezésekben. Négy karakteresnek tűnő diskurzus kulcsfogalmait rekonstruálva azt hangsúlyozzuk, hogy a gyógypedagógia és a szociológia szembenálló hagyományai – miközben meghatározzák a közpolitika-alkotást - elbizonytalanodtak saját tudományos előfeltevéseikben, nézeteik egyre közelednek, s ma elsősorban a legitim oktatáson alapuló monopóliumáért küzdenek. A „sajátos nevelési igényűek (SNI) szociológiájának” nevezhető (és a „hátrányos helyzet (HH) szociológiájával” szembeállítható) negyedik karakteres diskurzus esetében azt is megmutatjuk, hogy létezik az a beszédmód, amely e szakmai bizonytalanságokat sikerrel kezeli, s amely – nyugati minták alapján - képes integrálni az eltérő diszciplináris hagyományokat, jóllehet csak azon az áron, hogy a politikai-kritikai problémafelvetések technikai-pragmatikus kérdésekké alakulnak.

Bernát Anikó⁸² – Páthy-Dencső Blanka⁸³

Életszínvonal-utak: görbék és egyenesek

(Routs of living standard: Curves and straights of living conditions in the Hungarian society between 1992 and 2007)

Az előadás alapját egy 2007-es vizsgálat, a Háztartások Életút Vizsgálata (HÉV) képezi. A retrospektív vizsgálat egyedülálló módon, a rendszerváltás óta eltelt 15 év kezdő- és végpontja alapján követi nyomon a magyar háztartások életét objektív társadalmi-demográfiai tényezők mentén, így azt mutathatjuk be, hogy miként alakult a magyar háztartások élete és életszínvonala ezen objektív dimenziók szerint. Az előadásunk különlegessége az, hogy a szubjektív ítéleteket állítjuk fókuszba azt vizsgálva, hogy a rendszerváltás előtti évektől máig,

⁷⁹ Csanádi Gábor – Ladányi János: *Szelekció az általános iskolában*, Gondolat, 1983.

⁸⁰ Ld. pl. Illyés Sándor: *A magyar gyógypedagógia hagyományai és alapfogalmai*, in Illyés Sándor (szerk.) *Gyógypedagógiai Alapismeretek*, Budapest, 2000. 15-38. oldal

⁸¹ Az előadás az MTA Szociológiai Intézetben közösen folytatott KnowandPol kutatáson alapul (vezetője: Eröss Gábor).

⁸² TÁRKI

⁸³ TÁRKI

sőt a középtávú jövőben milyen volt, most milyen és milyen lesz a lakosság életkörülményei, életszínvonala saját megítélésük szerint.

A politikai rendszerváltást kísérő gazdasági átalakulás makro- és mikroszintű hatási közül ez az előadás a mikroszintet, azaz a lakosságra gyakorolt hatást vizsgálja, mégpedig abból a szempontból, ahogyan azt az emberek megélték, sőt, még inkább úgy, ahogyan visszaemlékeznek rá. A szubjektív ítéletek alapján először tipikus életutakat kerestünk és aszerint nagyobb csoportokba soroltuk az egymáshoz hasonlóakat, majd részletesebben elemezve megvizsgáltuk azt is, hogy jellemzően mely társadalmi csoportok jelennek meg az egyes életút-klaszterekben. Ennek során az egyes életúttípusok esetében a szubjektivitást szembesítettük az objektív helyzettel, azaz megvizsgáltuk azt, hogy mennyire van összhangban a személyes ítélet és az objektív státusz.

Boros Botond⁸⁴

Digitális szóbeszéd

(Digital rumor)

A szóbeszéd terjedésének digitális módja közösségi felületeken, fórumokban, chatszobákban, blogokon valósul meg. A digitális szóbeszéd (word-of-mouse) a tengeren túl leggyakoribb vásárlást megelőző információszerző elemévé vált. A digitális világ mainstream technikái azonban kezdenek kifulladásra (bannervakság, rezisztencia az online reklámüzenetekkel szemben), hasonlóan az offline eszközökhöz, ráadásul korlátozottan alkalmasak mélyebb szintű meggyőzésre, attitűdök módosítására. Ennek okán elméleti szinten készíték elő egy kutatást, melynek céljai: (1) Rámutatni arra, hogy a digitális világ szereplői közötti online kommunikációba való belépéssel (mint üzenetgazdák) képesek vagyunk befolyásolni a hétköznapi élő szóbeszédet, (2) Bizonyítani, hogy az állampolgárok alapvető döntései a hétköznapi szóbeszéd hatására alakulnak ki, azaz a mainstream/klasszikus reklámozás (akár online vagy offline) mindenhatósága felett eljárt az idő. Az előadás második része a kutatás megvalósításának folyamatát mutatja be, kihangsúlyozva, hogy a fél évesre tervezett kampány mérhetőségét online statisztikai és közvélemény-kutatási eszközökkel lehet majd biztosítani.

Christodoulou, Diana⁸⁵

Life histories of physical education degree holders of Cyprus

(A testnevelőtanárok karrier-kilátásai)

This paper draws on an investigation that focuses on Physical Education Teachers of Cyprus and it is based on a larger research. Sixteen P.E. degree holders responded to in-depth interviews in order to study their attitudes towards physical education and sporting activities. This presentation aims to represent the opinions of P.E. teachers towards the “waiting list” of their employment and to discover their opinion about P.E. classes in elementary schools. The author had to analyze some documents received by the Ministry of Education with the intention to organize properly this research. Results of the study gained through qualitative analysis will be outlined and interpreted.

⁸⁴ Carnation

⁸⁵ PhD student, Semmelweis University